

Hvor stort er bedet?

Oppgave: Anslå først lengden og bredden med skritt. Mål deretter med målebånd eller tommestokk. Regn ut arealet i kvadratmeter. Hvor nær var overslaget?

Snakk om: Skal bedet deles likt mellom fire grupper — hvor stort blir hvert felt?

Ekstra oppgave: Er bedet ikke helt firkantet? Del det opp i mindre rektangler og legg sammen.

Utenfor sesong? Mål en pult eller et vindu, eller bruk et bilde av hagen med målestokk.

Hvor langt rundt?

Oppgave: Gå rundt et bed og mål omkretsen. Hvor mange meter kant eller gjerde trengs for å ramme det inn?

Snakk om: Kantbord selges i lengder på 2 meter. Hvor mange bord må dere kjøpe? Husk å runde opp.

Ekstra oppgave: To bed har samme areal, men ulik form. Kan de ha ulik omkrets? Tegn det.

Utenfor sesong? Mål omkretsen av pulten, klasserommet eller et vindu.

Får alle plass?

Oppgave: Hver plante trenger 25 cm av en rad. Hvor mange planteplasser får dere på en rad som er 2 meter lang?

Snakk om: Hva skjer om dere planter for tett? Hvorfor tror dere avstanden står på posen?

Ekstra oppgave: Hvor mange planteplasser får dere i hele bedet hvis hver plante trenger et felt på 25 cm × 25 cm?

Utenfor sesong? Bruk linjal og tegn radene i målestokk på et ark.

Hvor mange spirte?

Oppgave: Tell hvor mange frø dere sådde og hvor mange som spirte. Hvor mange prosent kom opp?

Snakk om: Var spireprosenten høyere eller lavere enn dere ventet? Hva kan gjøre at noen frø ikke spirer?

Ekstra oppgave: Sammenlign to bed eller to frøtyper. Hvilken hadde høyest spireprosent?

Utenfor sesong? Bruk tall fra en tidligere såing, eller regn med at 18 av 24 frø spirte.

Hvor høye er plantene?

Oppgave: Mål høyden på fem planter. Regn ut gjennomsnittshøyden.

Snakk om: Er alle like høye? Hva kan forklare at noen er høyere enn andre?

Ekstra oppgave: Finn også medianen. Blir den lik gjennomsnittet? Hvorfor / hvorfor ikke?

Utenfor sesong? Mål høyden på fem klassekamerater, eller fem planter på bilder.

Hvor mye jord trengs?

Oppgave: En plantekasse er 100 cm lang, 40 cm bred og 30 cm dyp. Hvor mange liter jord trengs for å fylle den? (1 liter = 1 kubikkdesimeter.)

Snakk om: Jord selges i sekker på 40 liter. Hvor mange sekker må dere kjøpe?

Ekstra oppgave: Hva om dere bare fyller kassen 2/3 full?

Utenfor sesong? Regn ut volumet av en melkekartong eller en eske i klasserommet.

Tell og sammenlign

Oppgave: Velg noe å telle i hagen — blomsterfarger, insekter eller plantetyper. Tell i fem minutter og lag et søylediagram.

Snakk om: Hva var det mest av? Ville dere fått samme resultat en annen dag eller et annet sted?

Ekstra oppgave: Regn ut hvor mange prosent hver kategori utgjør av alt dere talte.

Utenfor sesong? Tell noe i klasserommet, eller bruk data fra en tidligere telling.

Riktig blanding

Oppgave: Jord og kompost skal blandes i forholdet 3:1. Bruker dere 6 liter jord, hvor mye kompost trengs?

Snakk om: Hvordan endres blandingen hvis dere bruker mer eller mindre kompost? Hvorfor kan et bestemt forhold være anbefalt?

Ekstra oppgave: Dere trenger 12 liter ferdig blanding. Hvor mye jord og hvor mye kompost blir det?

Utenfor sesong? Bruk vann og saft, eller tegn blandingen som ruter på et ark.

Anslå først, tell etterpå

Oppgave: Se på en plante full av frø, bær eller blomster. Gjett først hvor mange det er. Velg en liten del som virker representativ, tell den og bruk resultatet til å anslå hele.

Snakk om: Hvor nær var det første overslaget? Er det lurt å telle alt, eller holder et godt overslag?

Ekstra oppgave: Hvor mange frø tror dere hele bedet gir til neste år?

Utenfor sesong? Bruk en krukke med frø, bønner eller perler.

Mønster i naturen

Oppgave: Finn en blomst eller et blad. Har den speilsymmetri eller rotasjonssymmetri? Hvor mange symmetrilinjer finner dere?

Snakk om: Sammenlign flere blomster eller blader. Finner dere samme type symmetri eller samme antall symmetrilinjer?

Ekstra oppgave: Se etter spiralmønster i en solsikke, konge eller kål. Tell spiraler i hver retning og sammenlign tallene.

Utenfor sesong? Bruk bilder av blomster, eller tegn en symmetrisk blomst selv.

Hvor mye veier avlingen?

Oppgave: Vei det dere høster — poteter, bønner, urter eller det dere luker bort. Bruk en kjøkkenvekt. Hvor mange gram er det, og hvor mange kilo blir det til sammen?

Snakk om: Hvordan kan noe stort veie lite, og noe lite veie mye? Tenk salatblad mot potet.

Ekstra oppgave: Velg samme type avling fra flere planter. Regn ut gjennomsnittsvekten per plante og anslå hva hele bedet kan gi.

Utenfor sesong? Vei sekker, bøker eller frukt i klasserommet og gjør om mellom gram og kilo.

Hvor fort vokser den?

Oppgave: Mål høyden på en plante i dag, og skriv ned datoen. Om en uke måler dere igjen. Finn endringen i høyde og del på antall dager. Hvor mye vokste planten i gjennomsnitt per dag?

Snakk om: Vokser alle planter like fort? Hva kan gjøre at én vokser raskere enn en annen?

Ekstra oppgave: Hvis planten fortsetter i samme tempo, hvor høy kan den bli om en måned? Hvor sikkert er anslaget?

Utenfor sesong? Bruk tall fra en tidligere måling, eller mål en potteplante i klasserommet.

Tegn hagen i miniatyr

Oppgave: Velg en del av hagen. Mål den, og tegn den på et ark i målestokk 1:50 — 1 cm på arket er 50 cm i hagen. Får hele bedet plass på arket?

Snakk om: Hvorfor bruker vi målestokk? Hvor ellers har dere sett kart med målestokk?

Ekstra oppgave: Tegn inn hvor plantene står, i riktig målestokk.

Utenfor sesong? Tegn klasserommet i målestokk 1:50 på et ark.

Fra centimeter til meter

Oppgave: Mål tre ting i hagen i centimeter — en rad, et bed, en plante. Gjør alle tre om til meter. Hvilket tall blir størst?

Snakk om: Når passer det å bruke centimeter, og når passer meter bedre?

Ekstra oppgave: Gjør også om til millimeter. Forklar hvorfor tallet blir 10 ganger større fra centimeter til millimeter.

Utenfor sesong? Mål ting i klasserommet og regn om mellom mm, cm og m.

Del bedet rettferdig

Oppgave: Et bed skal deles mellom tre grupper. Del det i tre like deler. Hvor stor brøkdel får hver? Hva om én gruppe skal ha dobbelt så stor del som hver av de to andre?

Snakk om: Er tre like deler alltid rettferdig? Når kan ulik fordeling likevel være rimelig?

Ekstra oppgave: En gruppe planter i halve sin del. Hvor stor brøkdel av hele bedet er det?

Utenfor sesong? Del et ark eller en tegning i brøkdeler og fordel dem.

Finn planten på rutenettet

Oppgave: Legg et tenkt rutenett over et bed, eller lag et med hyssing. Gi hver plante en koordinat, som (2, 3). Kan en klassekamerat finne planten bare ut fra koordinaten?

Snakk om: Hvorfor sier vi alltid tallene i samme rekkefølge — bortover først, så oppover?

Ekstra oppgave: Tegn rutenettet på et ark og marker alle plantene med koordinater.

Utenfor sesong? Lag et rutenett på gulvet med tape, eller bruk rutene på et sjakkbrett.

Hvor står sola?

Oppgave: Sett en pinne rett ned i jorda. Legg en snor fra toppen av pinnen til enden av skyggen. Anslå eller mål vinkelen mellom snora og bakken.

Snakk om: Hva forteller vinkelen om hvor høyt sola står? Hvordan tror dere vinkelen endrer seg gjennom dagen?

Ekstra oppgave: Mål vinkelen nå og igjen senere. Hvor mange grader endret den seg?

Utenfor sesong? Bruk lommelykt, blyant og snor på pulten til å lage skygger og måle vinkler.

Rader og planter

Oppgave: Se på et bed som er plantet i rader. Tell hvor mange rader det er, og hvor mange planter i hver rad. Hvor mange planter er det til sammen — uten å telle hver enkelt?

Snakk om: Hvorfor er det raskere å gange enn å telle alle? Når kan dere ikke gange antall rader med samme radlengde?

Ekstra oppgave: Hvis to planter mangler i én rad, hvor mange er det da?

Utenfor sesong? Tell rader og kolonner i et vindu, en flislagt vegg eller et rutenett.

Hva koster en pose frø?

Oppgave: En frøpose koster 29 kr og inneholder 50 frø. Hvor mye koster ett frø? Hvis 40 av dem spirer, hvor stor blir frøkostnaden per plante som spirte?

Snakk om: Er frø dyrt eller billig sammenlignet med å kjøpe ferdige planter?

Ekstra oppgave: Dere selger 40 planter for 15 kr stykket. Hva blir salgsinntekten? Hva blir overskuddet hvis frøposen er den eneste kostnaden?

Utenfor sesong? Bruk priser fra en frøkatalog eller en nettbutikk.

Hvilket frø spirer?

Oppgave: En spiretest viser at 8 av 10 frø spirer. Sår dere 20 frø, hvor mange forventer dere spirer? Hva er den anslåtte sannsynligheten for at ett tilfeldig frø ikke spirer?

Snakk om: Betyr «8 av 10» at akkurat 8 av deres 10 spirer? Hvorfor / hvorfor ikke?

Ekstra oppgave: Sammenlign med det som faktisk spirte sist. Stemte det med forventningen?

Utenfor sesong? Kast en terning eller trekk lapper, og sammenlign forventning med resultat.

Rundt stammen

Oppgave: Finn et tre eller en rund plantekasse. Mål omkretsen med et målebånd. Del omkretsen på 3,14 — da får dere diameteren, bredden tvers over. Stemmer det med et direkte mål?

Snakk om: Hvorfor kan vi finne bredden uten å måle tvers gjennom treet?

Ekstra oppgave: Mål omkretsen av flere trær og ranger dem fra minst til størst. Kan omkrets alene fortelle hvor gamle trærne er?

Utenfor sesong? Mål omkretsen av en bøtte, et rør eller en boks og regn ut diameteren.

Tegn veksten

Oppgave: Har dere målt en plante flere ganger? Sett målingene inn i et koordinatsystem — tid bortover, høyde oppover. Trekk en linje mellom punktene. Hva forteller kurven?

Snakk om: Går kurven bratt opp, eller flater den ut? Hva kan det bety for planten?

Ekstra oppgave: Bruk kurven til å anslå høyden neste uke. Hva kan gjøre anslaget usikkert?

Utenfor sesong? Bruk høydemålinger fra et tidligere forsøk, eller oppgitte tall.

Over og under null

Oppgave: Les av et termometer i hagen. Hvor mange grader er det? Hvor mange grader må temperaturen falle før det blir frost (0°C)? Hvis det er -3°C om morgenen og $+6^{\circ}\text{C}$ midt på dagen, hvor mange grader har temperaturen steget?

Snakk om: Hvorfor er frost farlig for mange planter? Hvilke planter tåler kulde?

Ekstra oppgave: Lag et nytt eksempel der temperaturen krysser 0°C , og regn ut temperaturendringen.

Utenfor sesong? Les av temperaturen ute og inne, og regn ut forskjellen.

Fortsett mønsteret

Oppgave: Legg noe i et mønster: 1 plante, så 3, så 5, så 7. Hvor mange kommer i neste rad? Og i rad nummer 10?

Snakk om: Hvordan ser dere hva som kommer neste, uten å legge det ut?

Ekstra oppgave: Legg sammen $1 + 3 + 5 + 7$. Ser dere et mønster i summene?

Utenfor sesong? Bruk brikker, mynter eller streker på et ark til å bygge følgen.

